

Inleiding: Een beter Brabant

In dit verkiezingsprogramma beschrijft de SP waar de statenfractie, samen met de afdelingen in Noord Brabant, zich de komende vier jaar vooral voor zal inzetten.

In de afgelopen periode was de SP de grootste oppositiepartij in de Staten. Ondanks de oppermachtige coalitie van CDA, PvdA en VVD kijken we toch met enige tevredenheid terug. Als SP-statenfractie wisten we beslist een aantal zaken te bereiken of tenminste aan de kaak te stellen.

Een **greep uit de zaken** die we aanpakten:

- Bij het al jaren lopende dossier over de aanleg van Moerdijk 2, een industrieterrein van 600 hectare, heeft de SP steeds een zeer kritische tegenstem laten horen. Van de 600 hectare is inmiddels 450 hectare definitief afgeblazen. Een eerste overwinning, maar we zullen niet rusten voordat achter de overblijvende 150 hectare ook definitief een punt wordt gezet.
- Het was de SP statenfractie in Noord-Brabant die de wanstaltige wachtgeldregeling voor statenleden aan de kaak stelde, waardoor die regeling nu van de baan is.
- Met ons unaniem gesteunde initiatief om extra steun te verlenen aan het Nationaal Monument Kamp Vught hebben we ervoor gezorgd dat er voor deze bijzonder belangrijke historische plek *geen* entree wordt geheven.
- Herhaaldelijk aandacht vragen voor de wenselijkheid van gratis stads- en streekvervoer voor bepaalde doelgroepen heeft geleid tot een bereidheid in de Staten om te gaan experimenteren en er ook veel geld voor uit te trekken.
- In verband met de tot twee keer toe mislukte aanbestedingsprocedure voor het stads- en streekvervoer vroeg en kreeg de SP unanieme steun voor een statenonderzoek (parlementaire enquête) naar de oorzaken, de gevolgen en de leerpunten.

En **met de hulp van onze afdelingen** deden we meer:

- Aan het begin van de vorige statenperiode vestigde de SP de aandacht op armoede via een tentoonstelling van Brabantse Uitkeringsgerechtigden Samen. Toch duurde het nog tot 2005 voordat het onderwerp op de provinciale agenda kwam. De SP stemde in met de instelling van een armoedefonds, maar waarschuwde dat het geen doekje voor het bloeden mocht zijn.
- We organiseerden een klachtenactie rond de dienstverlening door Essent. Duizenden klachten kwamen binnen, waarvan we er veel op konden lossen. Uiteindelijk heeft dit ertoe bijgedragen dat Essent zich ietsje klantvriendelijker is gaan gedragen.
- We organiseerden een grootschalige Meldweek over de Jeugdzorg en stelden vast dat bureaucratie en bejegening de grootste problemen vormen voor veel mensen. De klachten bundelden we in een rapport met aanbevelingen. (zie ook onder 'Beter zorgen')
- We organiseerden een Klachtenlijn over de Taxihopper, een symposium over Gratis Openbaar Vervoer en voerden samen met Raz actie om deze dansgroep in stand te houden (helaas zonder resultaat).

- Daarnaast stelden we het bijklussen van onze Commissaris der Koningin aan de orde en hebben we de benoeming van Provinciale Commissarissen meer transparant weten te maken.

1. **Betere democratie burgerschap en bestuur**

De SP is voorstander van het handhaven van de drie bestaande bestuurslagen: rijk, provincie en gemeente. Maar we moeten ons wel afvragen of de huidige provincie Noord-Brabant de juiste schaal heeft. Wij zouden een serieus onderzoek in willen stellen naar de voor- en nadelen van het verdelen van Brabant in drie of vier regio's met een sterke sociaaleconomische en culturele samenhang. Tegelijkertijd zouden dan de niet democratisch gekozen regionale samenwerkingsverbanden zoals de Stedelijke Regio Eindhoven (SRE) kunnen worden opgeheven.

Regelmatig was er in de afgelopen periode opschudding over de wachtgeldregelingen, de nevenfuncties van de Commissaris van de Koningin, het misbruik van fractiebudgetten, de snoepreisjes en de benoemingen van provinciale commissarissen. Het beeld van vriendjespolitiek en van politici als graaiers en zakkenvullers doet het aanzien van de politiek geen goed. Om te worden gewaardeerd, serieus genomen en gerespecteerd moet er veel meer werk gemaakt worden van integer besturen.

Om mensen ervan te overtuigen dat ze toch vooral moeten gaan stemmen, is het belangrijk dat ze zien dat het nut heeft, dat de politiek zich druk maakt over de problemen waar zij mee kampen. Een provincie die bij allerlei belangrijke zaken roept: "Dat is onze taak niet, daar moet het rijk voor zorgen" zal niemand kunnen overtuigen dat het belangrijk is te gaan stemmen.

Onze voorstellen:

- 1.1 Er wordt serieus onderzoek gedaan naar de voor- en nadelen van een bestuurlijke opsplitsing van Noord-Brabant.
- 1.2 Er kan alleen sprake zijn van gemeentelijke herindelingen wanneer een meerderheid van de bevolking van de afzonderlijke betrokken gemeenten hier middels een referendum mee instemt.
- 1.3 De provincie maakt meer werk van directe inspraak via referenda en hoorzittingen.
- 1.4 Provinciale Staten en commissies vergaderen in principe openbaar. Besloten vergaderingen vinden alleen plaats als daar zéér goede redenen voor zijn, die vooraf in het openbaar ter discussie gesteld zijn.
- 1.5 Benoemingen van personen die de provincie in een bedrijf of orgaan vertegenwoordigen moeten tot stand komen via openbare publicatie van de functie en een objectieve sollicitatieprocedure.
- 1.6 Commissarissen van de Koningin worden wat de SP betreft gekozen door de leden van Provinciale Staten. Zij mogen hooguit maatschappelijke nevenfuncties vervullen, waar zij ten hoogste een reële onkostenvergoeding voor ontvangen.
- 1.7 De provincie voert een helder integriteitbeleid voor bestuurders en ambtenaren, geeft daarover actieve voorlichting aan nieuwe bestuurders en medewerkers en legt verantwoording af in het provinciaal jaarverslag.
- 1.8 Waterschappen worden bestuurlijk ondergebracht bij de provincie. Wat betreft de uitvoering van de werkzaamheden dient er sprake te zijn van een nauwe samenwerking met gemeenten.
- 1.9 De provincie behoudt haar zeggenschap als aandeelhouder van Essent.
- 1.10 Het aantal reisjes en buitenlandse bezoeken wordt drastisch verminderd. Alleen waar het een aantoonbare meerwaarde heeft, kunnen sobere reizen worden gemaakt.
- 1.11 De provinciale internetsite moet gebruiksvriendelijk, laagdrempelig, actueel en informatief zijn. De (telefonische) bereikbaarheid van medewerkers en bestuurders verdient blijvend aandacht.

- 1.12 Beleids- en uitvoeringsplannen dienen op de eerste plaats door de provinciale medewerkers zelf geschreven te worden. De besparing op dure externe adviesbureaus kan substantieel zijn. Daarmee wordt tevens het gevaar gemeden dat kennis uit de organisatie verdwijnt. Veel beleidsstukken zijn echter onnodig lang, ingewikkeld en 'juridisch' geschreven en daardoor in meerdere of mindere mate onleesbaar. De SP stelt voor om een redactieteam in te stellen.

2. Beter werk Arbeidsmarkt, economie & energie

De provincie kan en mag een stimulerende of coördinerende rol spelen bij het bevorderen van werkgelegenheid, maar niet ten koste van natuur, milieu en leefklimaat. Extra aandacht voor de bedrijfstakken die veel werkgelegenheid opleveren voor de lager geschoolden op de arbeidsmarkt is van belang. Ook de werkgelegenheid voor de doelgroep 45+ verdient meer aandacht. Het Midden- en Kleinbedrijf, dat relatief veel banen schept en een grote binding heeft met de vestigingsplaats, speelt hierin een grote rol. Met het oog op de vergrijzing is ook meer aandacht nodig voor werkgelegenheid in de sectoren zorg, welzijn en recreatie.

Noord-Brabant heeft vrij veel laag opgeleide arbeidskrachten. Dit vraagt om bijzondere maatregelen in het reguliere onderwijs en in bij- en omscholing. Het bedrijfsleven dient aangesproken te worden op zijn verantwoordelijkheid om de kwalificaties van het personeel op peil te houden in plaats van te gokken op de beschikbaarheid van goedkope buitenlandse arbeidskrachten.

Een focus op regionale productie en consumptie vermindert de druk op wegen en maakt de provincie minder kwetsbaar voor economische ontwikkelingen elders.

De provincie dient zich in te zetten voor de bereikbaarheid en een duurzame (her)inrichting van Brabantse bedrijventerreinen. Dit houdt in: een verbetering van het ruimtegebruik, onder andere door gemeenschappelijke faciliteiten; een betere ontsluiting voor medewerkers via openbaar vervoer en fiets; aandacht voor aan- en afvoer van goederen; een beter beheer (bijvoorbeeld afsluiting 's nachts om diefstal tegen te gaan); vergroting van het aandeel duurzame energie door besparing of opwekking van alternatieve energie. We moeten zeer zuinig omgaan met grond voor nieuwe bedrijventerreinen. Een hoogwaardige leefomgeving is een positieve factor in het vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven.

Actieve betrokkenheid bij het bedrijfsleven mag er niet toe leiden dat de provincie financieel-economische risico's op zich neemt die eigenlijk bij het particuliere bedrijfsleven thuishoren.

Nieuwe verkeersaders worden bij voorkeur *niet* gerealiseerd door middel van nieuwe autowegen. Goed openbaar vervoer levert veel meer op. Ook creatieve logistieke vernieuwingen, bijvoorbeeld het slim organiseren van retourvrachten, kunnen bijdragen aan een vermindering van de verkeersdruk. (zie verder hoofdstuk 5 over verkeer & vervoer)

Nutsbedrijven behoren in handen van de overheid te blijven en geen winst te maken. Energie is een basisbehoefte voor alle huishoudens en bedrijven. De provincie dient waar mogelijk onderzoek naar en gebruik van alternatieve energiebronnen te stimuleren. Omdat grootschalige projecten als windmolenparken in het verstedelijkte gebied en het kleinschalige Brabantse landschap op grote bezwaren stuiten, is het zinvoller om te kijken naar kleinere, meer algemeen toepasbare alternatieven. Met name de land- en tuinbouwsector bieden hiertoe veel meer mogelijkheden dan op dit moment worden gerealiseerd.

Onze voorstellen:

- 2.1. Stimuleren van een meer op de nabije omgeving gerichte economie.
- 2.2. Stimuleren van besparingen op het transport in productie- en distributieketens.
- 2.3. Meer werk maken van duurzame herstructurering van oude bedrijventerreinen, rekening houdend met de draagkracht van de omgeving en de druk op de natuur.
- 2.4. Minder participeren in risicodragend kapitaal.
- 2.5. De provincie moet minder afhankelijk worden van defensieopdrachten, dus ook afzien van het onderhoud van de JSF (waar de SP toch al geen voorstander van is).

- 2.6. De provincie stimuleert de aansluiting van bedrijventerreinen op het openbaar vervoernet. Ook de bereikbaarheid per fiets moet worden verbeterd.
- 2.7. De provincie stimuleert zuinig energiegebruik en duurzame(alternatieve) energievoorziening. Gemeenten worden actief benaderd voor het ontwikkelen van lokale initiatieven, bijvoorbeeld in nieuwbouwprojecten en projecten in de bestaande bouw.
- 2.8. Aanvragers van (milieu)vergunningen dienen vooraf duidelijkheid te hebben over de eisen en criteria waar hun bedrijfsvoering aan moet voldoen, over de aan te leveren informatie en over de termijn waarbinnen een beslissing genomen wordt. De eisen mogen gedurende de procedure niet worden veranderd.
- 2.9. De provincie blijft aandeelhouder van Essent en Brabant Water. Zij oefent in die hoedanigheid maximale druk uit op levering van diensten en producten tegen kostprijs, een maatschappelijk verantwoorde bezoldiging van bestuurders en commissarissen en een humaan incassobeleid. Tevens wordt van de bedrijven gevraagd dat zij inzetten op energie- en waterbesparing. Van de uitgekeerde en uit te keren dividenden stelt de provincie een subsidieregeling in voor energiezuinige HR-ketels en andere apparatuur die een bijdrage levert aan energiebesparing. Tevens voorziet de provincie alle huishoudens in Noord-Brabant van een gratis spaarlamp, als voorbeeld en aanmoediging om zuiniger om te gaan met energie.
- 2.10. Particulieren die duurzame energie opwekken door middel van zonne- en/of windenergie, meer produceren dan voor eigen gebruik noodzakelijk is en terugleveren aan het energienet, ontvangen zonder limiet een redelijke prijs per kWh geleverde energie.
- 2.11. De provincie gebruikt haar zeggenschap in Essent -mede-eigenaar van de enige kerncentrale in Nederland- om stevig te pleiten vóór de sluiting van de kerncentrale Borssele en tegen de bouw van nieuwe kerncentrales, in het algemeen en specifiek in Brabant, of deelname van Essent hieraan.

3. Beter zorgen (jeugd)zorg & andere provinciale zorgtaken

Uitgangspunt voor zorg is bij de SP solidariteit: zorg van goede kwaliteit moet voor iedereen in gelijke mate beschikbaar zijn. Helaas gaan de ontwikkelingen, landelijk en ook in Brabant, al een flink aantal jaren de andere kant op. De bureaucratie viert hoogtij, wachtlijsten zijn normaal, de bejegening van 'cliënten' is vaak niet om over naar huis te schrijven en instellingen lijken belangrijker dan mensen. Dit is gebleken in de door de SP georganiseerde meldweek.

De jeugdzorg moet gestoeld zijn op het recht van kinderen op een gezonde ontwikkeling en bescherming tegen alles wat die ontwikkeling bedreigt. Sommige kinderen en jongeren raken, om welke reden dan ook, zodanig in de problemen dat zij noch hun ouders kans zien om deze nog zelf op te lossen. Zij hebben recht op professionele hulp, maar worden geconfronteerd met lange wachtlijsten. Er zijn ook veel zorgen over de kwaliteit van de hulp, iets waar de hulpverleners over het algemeen weinig aan kunnen doen. Zij zijn evenzeer slachtoffer van een totaal gebureaucratiseerd systeem, waardoor zij hun vak niet meer professioneel kunnen uitvoeren. Zij verdienen onze steun bij het organiseren van tegenmacht, zoals steeds meer ondernemingsraden nu doen. Er is meer geld nodig voor meer mensen in de zorg met een minder hoge werklust, maar er moet vooral ook iets gebeuren aan het minder bureaucratisch maken van organisaties en werkwijzen.

Gemeenten zijn verplicht een preventief jeugdbeleid te voeren, bijvoorbeeld via activiteiten in de wijken. De provincie kan en moet dit beleid ondersteunen, maar mag daarbij haar eigen eerste verantwoordelijkheid, de curatieve zorg, niet uit het oog verliezen. Bovendien is het belangrijk dat de aansluiting tussen preventief en curatief goed is, zodat kinderen die jeugdzorg nodig hebben zo snel en zo goed mogelijk geholpen kunnen worden.

De dramatische problemen in de curatieve jeugdzorg, die regelmatig voorpaginanieuws zijn, hebben het aantal voorstanders van het overhevelen van alle jeugdzorgtaken naar de gemeente doen groeien. In principe kunnen er voordelen zitten aan een dergelijke verschuiving. Het gevaar bestaat echter dat alle aandacht weer naar zo'n stelselwijziging zal gaan, waardoor problemen van bureaucratie en bejegening, niet aangepakt zullen worden. Bovendien zijn lang niet alle curatieve taken, bijvoorbeeld jeugdbescherming of residentiële zorg, lokaal beschikbaar. Met name kleinere gemeenten zullen daarom moeite hebben met de invulling van het beleid. Dit kan leiden tot verschillen in uitvoering en daarmee tot rechtsongelijkheid. De provincie moet we de gemeenten ondersteunen bij het opzetten van centra voor jeugd en gezin en tegelijkertijd de grote problemen in de curatieve jeugdzorg aanpakken. Het zou onverantwoord zijn om deze te laten liggen totdat de nieuwe centra er eventueel klaar voor zijn om de curatieve zorg over te nemen.

Een goede ambulancevoorziening kan een kwestie van leven of dood zijn. Toch wordt lang niet elke plek in Brabant binnen 15 minuten door een ambulance bereikt. Privatisering zal dit er niet beter op maken, net zo min als in de andere publieke sectoren. Bovendien heeft het verdwijnen van kleinere streekziekenhuizen hierbij ook een negatieve invloed.

Speciale aandacht is nodig voor het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer, waar ouderen en gehandicapten vaak van afhankelijk zijn, ook al omdat er enorm geschrapt is in busdiensten en -routes en veel bussen en haltes niet rolstoeltoegankelijk zijn. Mensen raken in een isolement als ze er niet meer zelfstandig op uit kunnen. De prijs mag dan ook niet het enige criterium zijn bij de aanbesteding (of liever nog: er wordt helemaal niet meer aanbesteed).

Armoede blijft in de Brabantse samenleving een probleem. Het betekent uitsluiting, minder kansen op een goede opleiding en dus minder kansen op goed betaald werk. Vaak wordt armoede zo van generatie op generatie doorgegeven, alsof het een erfelijke ziekte is.

Onze voorstellen:

- 3.1. De kwaliteit van de curatieve jeugdzorg moet over de hele breedte verbeteren, onder andere door een correcte bejegening van mensen die hulp vragen en een veel betere samenwerking tussen alle betrokkenen.
- 3.2. Er wordt een anti-bureaucratiebrigade opgericht die in overleg met cliënten en hulpverleners bureaucratische werkwijzen inventariseert en met concrete voorstellen voor niet-bureaucratische procedures en processen komt.
- 3.3. Voor het terugdringen van de wachtlijsten dient op korte termijn uitbreiding plaats te vinden van het aanbod (en de aanbieders) van alle vormen van ambulante en residentiële zorg en pleegzorg volgens erkende kwaliteitscriteria.
- 3.4. Kinderen staan centraal, dus het moet onmogelijk worden dat een kind te lang op een wachtlijst staat of niet op de juiste plek terecht komt vanwege de concurrentie tussen instellingen of hun territoriumgedrag..
- 3.5. Vooral in de jeugdbescherming en de jeugdpsychiatrie moeten meer mensen aan het werk, zodat zij minder kinderen onder hun hoede krijgen en deze alle hulp en aandacht kunnen geven die ze nodig hebben.
- 3.6. Kinderen die niets misdaan hebben, horen niet in de cel en ze mogen zeker niet als misdadigers behandeld worden. Zo mogen ze bijvoorbeeld niet blootgesteld worden aan visitatie (onderzoek van hun lichaamsholtes) na elk contact met de buitenwereld.
- 3.7. Methodieken als de Eigen Kracht Conferentie (een methode om de omgeving van het kind te betrekken bij de oplossing van problemen) dienen meer structureel te worden ingezet om kinderen de beste kansen voor een ongestoorde ontwikkeling in hun eigen omgeving te bieden en zoveel mogelijk te voorkomen dat dingen uit de hand lopen.
- 3.8. Van instellingen als Bureau Jeugdzorg wordt verwacht dat zij in het bezit zijn van de nodige kennis over en gevoeligheid voor jongeren die vanwege hun homoseksualiteit in de problemen komen.
- 3.9. Er wordt (opnieuw) een onafhankelijke provinciale klachtencommissie jeugdzorg ingesteld.
- 3.10. De provincie dient gemeenten te ondersteunen bij het opzetten van kleinschalige centra voor jeugd en gezin, waar preventieve en curatieve zorg naadloos in elkaar kunnen overgaan. Door de aanwezigheid van Bureau Jeugdzorg in zo'n kleinschalig centrum vinden indicatiestelling en doorverwijzing naar de benodigde hulp integraal plaats.
- 3.11. Heldere, eenduidige informatie over wat te doen bij problemen van of met kinderen en jongeren moet breed in de provincie verspreid worden. In geval van crisis moet er altijd iemand bereikbaar zijn.
- 3.12. De provincie blijft zich ervoor inspannen dat in heel Brabant mensen, indien nodig, binnen 15 minuten een ambulance kunnen krijgen. Waar aanrijtiden structureel te lang zijn, worden extra opstelpunten ingericht. Het 'middelen' van aanrijtiden wijzen we af.
- 3.13. Het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer wordt in heel Brabant op dezelfde manier georganiseerd, zodat alle Brabanders dezelfde rechten genieten. Daar de doelgroep van ouderen en gehandicapten, inclusief luchtgehandicapten, vaak geen andere keuze hebben, dient er een behoorlijk aanbod te zijn van zones en 'puntbestemmingen' als stations en ziekenhuizen. Ook moet de dienstverlening op peil gebracht en/of gehouden te worden.
- 3.14. Bij alle voorzieningen, ook in de sfeer van recreatie, dient de provincie de toegankelijkheid voor gehandicapten te bevorderen.
- 3.15. Wat voor de jeugdzorg geldt, geldt wat de SP betreft voor de hele zorg: schaalvergroting van zorginstellingen, regionale indicatiestellingorganen, de vele managementlagen tegenover het tekort aan handen aan het bed, dit alles leidt tot een onnodige bureaucrativering en moet met kracht worden tegengegaan.

- 3.16. Verslaafdenzorg en daklozenopvang zijn belangrijke taken voor de gemeente, evenals de nazorg voor (ex-)psychiatrische patiënten. Omdat het hierbij voor een deel gaat om bovengemeentelijke problemen, dient de provincie gemeenten hierbij te ondersteunen.
- 3.17. Voor alle onderdelen van de zorg moeten meer professionals worden opgeleid, zowel op mbo- en hbo- als op universitair niveau. De SP gaat ervan uit dat we met Brabant Medical School op de goede weg zijn, maar het blijft zaak hier scherp op te letten.
- 3.18. De provincie dient waar zij kan meer kleinschalige woonvormen voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten te stimuleren, waarbij behoud van privacy en lokale voorzieningen belangrijke aandachtspunten zijn.
- 3.19. Door de provincie gesubsidieerde instellingen als het Brabants Kenniscentrum Ouderen dienen in hun onderzoek en informatie ook de nodige aandacht te besteden aan de positie van oudere homoseksuelen en oudere allochtonen.
- 3.20. Integratie van alle inwoners van Brabant, ongeacht hun afkomst of levenswijze, moet door de provincie worden bevorderd en discriminatie moet worden aangepakt. Dit heeft alleen kans van slagen als segregatie bestreden wordt, zodat mensen elkaar ongedwongen kunnen ontmoeten in de buurt, op school en de werkvloer. 'Categoriale' Instellingen (voor speciale doelgroepen) kunnen hierbij helpen, maar het mag niet zo zijn dat alles wat met hun doelgroepen te maken heeft bij hen wordt neergelegd. Dat zou integratie juist tegenhouden.
- 3.21. Op het terrein van interculturalisatie zou de provincie een voorbeeldrol moeten oppakken. Het provinciale personeel dient een betere afspiegeling te vormen van de diversiteit van de inwoners van Brabant.
- 3.22. De provincie moet er bij de waterschappen op aandringen dat de waterschapslasten worden kwijtgescholden voor mensen die van een minimaal inkomen rond moeten komen. Verder dient zij de energie- en waterleidingbedrijven ervan te doordringen dat elektriciteit, gas en water, eerste levensbehoeften, nooit mogen worden afgesloten.
- 3.23. De provincie gaat gemeenten financieel stimuleren om huishoudens onder de armoedegrens de beschikking te geven over een computer met internetaansluiting.

4. Betere veiligheid risicobewustzijn en handhaving

Veiligheid is vooral een provinciale verantwoordelijkheid voor wat betreft milieu en transport. Sociale veiligheid speelt zich veel meer af in de directe leefomgeving van mensen, in de gemeente.

Noord-Brabant is een doorvoerprovincie bij uitstek, zowel noord - zuid als oost - west. De SP ziet zorgwekkend veel gevaarlijke tot zeer gevaarlijke stoffen, die elke dag door Brabant verslept worden. Er bestaat weliswaar een risicokaart, maar die is bij lange na niet compleet en aan de risico's op zich wordt vaak nog weinig gedaan.

De provincie heeft een belangrijke taak bij de handhaving van bijvoorbeeld milieuwetten en -voorschriften. Tevens moet zij toezicht houden op de gemeentelijke handhaving. Er is echter onvoldoende capaciteit om alle wetten en maatregelen te handhaven en daarom brengt Noord-Brabant al enige jaren prioriteiten in handhavingstaken aan. De SP is van mening dat handhaving van wetten niet overgelaten mag worden aan de waan van de dag, maar evenmin dat de prioriteitsstelling tot verwaarlozing leidt. Daarnaast vinden wij het ook weinig zinvol dat alles wordt vastgelegd in regels en protocollen, waardoor het niet denkbeeldig is dat deze elkaar gaan tegenspreken en ook daardoor slecht te handhaven zijn.

De verbouwing van het provinciehuis heeft veel meer te maken met prestige dan met daadwerkelijke veiligheid. Er is voor wat betreft het provinciehuis geen enkel incident uit het verleden of een bedreiging in het heden bekend, die een ingrijpende verbouwing voor de nodige miljoenen zouden rechtvaardigen.

Onze voorstellen:

- 4.1. Op korte termijn wordt de risicokaart in orde gemaakt, zowel qua actualiteit als gebruiksvriendelijkheid. Er wordt een begin gemaakt met het verbreden van de risicokaart door het toevoegen van informatie uit milieuvergunningen, bestemmingsplannen en dergelijke. Mutaties worden binnen één maand verwerkt. De provincie werkt hierbij nauw samen met de gemeenten.
- 4.2. Brabantse burgers moeten zich te allen tijde kunnen informeren over wat er zich in hun leefomgeving afspeelt en wat zij moeten doen om zichzelf te beschermen bij ongelukken. De provincie levert een gratis e-mail signaleringsservice, bijvoorbeeld per postcodegebied, waarop mensen zich kunnen abonneren om goed op de hoogte te blijven.
- 4.3. De provincie moet beschikken over een rampenbestrijdingsplan dat actueel dient te worden gehouden door regelmatige bilaterale rampenoefeningen, waarbij de gemeentelijke overheden faciliterend zijn voor de provincie en daar ook op gecontroleerd worden.
- 4.4. De provincie dringt er bij het Ministerie van Defensie op aan dat rampenbestrijdingsplannen ten behoeve van militaire objecten op haar grondgebied, met haar worden afgestemd zodat in voorkomende gevallen burgers zo optimaal mogelijk beschermd kunnen worden tegen de gevolgen van een ongeval of aanslag.
- 4.5. De bekendheid van het provinciale milieuklachtenloket moet worden vergroot, bijvoorbeeld door alle meldingen en wijze van afhandeling op de provinciale internetsite te plaatsen.
- 4.6. Prioriteiten voor de handhaving worden niet vooraf vastgesteld en in principe wordt naleving van alle wetten en regels gecontroleerd. Er dient structureel meer personeel te worden ingezet voor handhavingstaken. Tegelijkertijd wordt er serieus werk gemaakt van vereenvoudiging en houdbaarheid van provinciale regels.

- 4.7. Transport en opslag van gevaarlijke (afval)stoffen krijgen veel (meer) aandacht. Rampenbestrijders dienen te allen tijde te beschikken over adequate informatie. Transporten van chloor en ammoniak worden niet langer toegestaan.
- 4.8. Het provinciehuis moet een open karakter houden en niet, zoals nu de bedoeling is, onnodig tot een fort worden omgebouwd.

5. Beter reizen verkeer & vervoer

De provincie is verantwoordelijk voor het provinciale wegennet (niet zo groot) en het openbaar stads- en streekvervoer.

Knelpunten zijn: de daling van het aanbod in het openbaar vervoer door het schrappen van lijnen, frequenties en haltes; de toenemende druk op het wegennet en daarmee samenhangende milieuproblemen als luchtvervuiling. Sluiproutes over wegen die dat niet aankunnen en het gebrek aan goede oversteekmogelijkheden bij veel wegen hebben grote gevolgen voor de verkeersveiligheid. Gelukkig ontstaat langzamerhand wel het inzicht dat er meer geïnvesteerd moet worden in goederenvervoer over water en spoor.

Eind 2006 mislukte voor de tweede keer de openbare aanbesteding van het stads- en streekvervoer. Dit heeft tot veel onrust en hoge kosten geleid en roept de vraag op of de weg van de (Europese) aanbesteding wel begaanbaar is. Het busvervoer is een basisvoorziening, die moet zorgen voor de mobiliteit van de vele mensen die geen auto kunnen of willen rijden. Dit vraagt een dekkend netwerk van reguliere busverbindingen, waar nodig aangevuld met betaalbaar deeltaxivervoer. Bus- en treinverbindingen dienen zoveel mogelijk op elkaar aan te sluiten. Ook bij het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer moet bereikbaarheid en betaalbaarheid voorop staan. De ervaringen met de Taxihopper in Noordoost Brabant laten echter het tegendeel zien.

Gratis busvervoer voor ouderen en kinderen, iets waar de SP al heel lang voor pleit, is in de afgelopen periode een stuk dichterbij gekomen. Na Tilburg gaan bijvoorbeeld ook Eindhoven en Oss ermee beginnen. De provincie overweegt serieus om met ingang van de volgende bestuursperiode het streekvervoer gratis te maken voor bepaalde doelgroepen (ouderen en kinderen). Wij juichen dit uiteraard zeer toe.

Wat betreft het spoor vindt de SP dat (alleen) inzetten op de HSL een totaal verkeerde keuze is. Wij pleiten voor een rechtstreekse verbinding van Eindhoven met Antwerpen en van Breda met Utrecht. Dit zou de (snel)wegen aanmerkelijk kunnen ontlasten.

De provincie heeft in het verleden een positieve rol gespeeld in de ontwikkeling van het fiets- en wandelpadennet. De SP meent dat het nu zaak is om de kwaliteit te handhaven en de beide netten verder uit te bouwen.

Onze voorstellen:

- 5.1. De SP wil een publieke herbezinning op de aanbestedingsplicht.
- 5.2. Uitbreiding van gratis busvervoer voor ouderen, gehandicapten en kinderen van Tilburg, Eindhoven en Oss naar heel Brabant.
- 5.3. De bereikbaarheid van het landelijk gebied dient te worden hersteld; alle kernen maar ook sociale instellingen als ziekenhuizen, verpleeghuizen, huisartsenposten en dergelijke moeten met openbaar vervoer bereikbaar zijn en blijven.
- 5.4. Industrierreinen dienen te worden aangesloten op het openbaar vervoernet, bijvoorbeeld door middel van spitsbussen.
- 5.5. Het openbaar stads- en streekvervoer moet toegankelijk gemaakt worden voor gehandicapten, waarbij tevens de rolstoeltoegankelijkheid van haltes drastisch verbeterd dient te worden.
- 5.6. Er moet een directe verbinding van Eindhoven met Antwerpen en Brussel gerealiseerd worden, bij voorkeur via het spoor of eventueel via (snel)busvervoer.
- 5.7. Er dient een goede verbinding tussen Eindhoven en Oss te worden gerealiseerd, voorlopig als snelbus, in combinatie met transferia om de centra te ontlasten. De

- effecten van deze verbinding moeten meegenomen worden bij het besluit of de spoorlijn tussen Boxtel en Uden heropend moet worden.
- 5.8. Light-rail moet waar mogelijk en zinvol, bevorderd worden.
 - 5.9. Een plan maken voor een directe verbinding tussen Breda en Utrecht en dit zo snel mogelijk tot uitvoering brengen.
 - 5.10. Naast het Wilhelminakanaal dienen ook de andere Brabantse vaarwegen verbeterd te worden en –voor zover ze dat nog niet zijn- geschikt gemaakt voor meer goederenvervoer.
 - 5.11. De provincie stimuleert het gebruik van de fiets als vervoermiddel voor woon-werkverkeer door het samen met gemeenten aanleggen van doorgaande fietsroutes, inclusief fietsbruggen en viaducten, die tevens voldoende verlicht worden.
 - 5.12. De provincie dringt aan op een zo spoedig mogelijke aansluiting van de grote Brabantse steden op het NS nachtnet. Hierdoor zijn de steden 's nachts onderling en ook de Randstad per trein te bereiken.
 - 5.13. De HSL mag niet onbetaalbaar worden voor de gewone reiziger. De provincie moet zich uitspreken voor redelijke tarieven op de HSL en de HSL-shuttles.
 - 5.14. Meer spoorwegovergangen dienen te worden vervangen door ongelijkvloerse kruisingen, ook voor toeristische doeleinden.
 - 5.15. De provincie zal alles in het werk stellen om de problematiek van de N65 met voorrang aan te pakken. Bij de te ontwikkelen plannen speelt niet alleen de doorstroming van het (auto)verkeer een rol, maar vooral ook de leefbaarheid en de bereikbaarheid van de aanliggende gemeenten.
 - 5.16. De provincie gaat zich hard maken bij de landelijke overheid om de knelpunten bij de A27 aan te pakken en op duurzame wijze op te lossen, wat ook kan leiden tot kortere files elders.
 - 5.17. De provincie moet zich als grensprovincie meer inzetten voor grensoverschrijdend openbaar (bus)vervoer en (vracht)vervoer over water, bijvoorbeeld aansluitend op de Belgische en Noord-Franse kanalsystemen.

6. Beter leren onderwijs en de provincie

Een aantal belangrijke doelen op regionaal en provinciaal niveau zijn wezenlijk afhankelijk van de beschikbaarheid van kwalitatief goed onderwijs. Voor een regio die het meer dan gemiddeld moeten hebben van een geavanceerde productie-industrie is goed technisch onderwijs van levensbelang. En een regio die meer dan gemiddeld vergrijsd heeft ook veel belang bij goed onderwijs in de verzorgende beroepen. Het VMBO is echter nog steeds het zorgenkind van het onderwijs. Wat de SP betreft zou de provincie een ondersteunende rol moeten spelen, bijvoorbeeld door te zorgen voor voldoende en kwalitatief goede stageplekken, ook in de eigen organisatie.

Onderwijs is echter meer dan alleen het opleiden voor een baan. Het is ook belangrijk voor de vorming van mensen en daarom alleen al heeft iedereen recht op goed onderwijs.

De brede school is geen nieuw verschijnsel meer, maar ook nog niet op alle punten goed uitgebouwd. Het gebruiken van bestaande (school)gebouwen voor gemeenschapsactiviteiten is een goede manier om wijken en kleine kernen leefbaar te houden. De provincie kan dit aanmoedigen en ondersteunen met geld (Combifonds) en door de uitwisseling van goede voorbeelden.

Onze voorstellen:

- 6.1. Er moeten meer stageplaatsen worden gerealiseerd in de Brabantse bedrijven maar ook in de provinciale organisatie. Daarbij dient speciale aandacht gegeven te worden aan kansarme groepen leerlingen. Vroegtijdige schooluitval dient zoveel mogelijk te worden voorkomen, onder andere door te zorgen voor meer perspectief op de arbeidsmarkt.
- 6.2. In het kader van het provinciale armoedebeleid willen wij een studiefonds voor kinderen die de capaciteit hebben om verder te studeren maar bij wie het geld ontbreekt, zowel voor de studie op zich als voor bijkomende kosten, bijvoorbeeld het inrichten en verwarmen van een goede studieplek.
- 6.3. Het gevoel van verantwoordelijkheid voor de leefomgeving kan worden vergroot door te stimuleren dat basisscholen minstens één dag per jaar een schoonmaakactie organiseren in de (verre) omtrek van de school. De school zou ook de directe omgeving kunnen 'adopter' en de werkzaamheden over het jaar verdelen. De stimulans kan bijvoorbeeld de vorm van een bijdrage aan de school krijgen.
- 6.4. De provincie ondersteunt waar mogelijk maatschappelijke stages van middelbare scholieren.
- 6.5. De provincie neemt een actieve rol op zich om schaalvergroting van regionale onderwijsinstellingen tegen te gaan. In plaats van leerfabrieken stimuleert zij kleinschalige scholen, waar leerlingen kunnen rekenen op directe, persoonlijke begeleiding.
- 6.6. De provincie blijft de stichting en het functioneren van brede scholen stimuleren en ondersteunen, bijvoorbeeld door gericht inzetten van het Combifonds.
- 6.7. De SP wil een actie als 'Provincie in de buurt' niet door middel van advertenties vormgeven, maar bijvoorbeeld door het uitnodigen van schoolklassen en die een interessant, informatief en ook leuk programma aan te bieden over de provinciale politiek.

7. **Betere cultuur Kunst, geschiedenis & educatie**

De Brabantse geschiedenis en cultuur zijn veelzijdig en rijk. Dit komt tot uiting in de vele (kleine) musea, tentoonstellingen, dialectfeesten, heemkundekringen etc. die de geschiedenis en de cultuur levend houden. Een belangrijke historische plek is het oorlogsmonument Kamp Vught, dat wat ons betreft ook in de toekomst gratis toegankelijk moet blijven.

Wat de moderne cultuuruitingen betreft is er in Brabant van alles te doen, van pop tot dans, van theater tot filmproducties, vaak vernieuwend en tegendraads. Onze provincie doet daar redelijk veel aan en de SP zal dit beleid in de komende statenperiode blijven steunen. Naast ruimte voor vernieuwing moet zeker ook het waardevolle bestaande worden behouden. Een grote blunder was volgens de SP het dichtdraaien van de subsidiekraan voor dansgroep Raz. Het hoogwaardige educatieve werk van Raz wordt node gemist.

Op het vlak van cultuureducatie kan de provincie een stimulerende en aanvullende rol spelen. Het is belangrijk dat kinderen en jongeren in aanraking komen met allerlei kunstvormen, via school of in hun vrije tijd. Voorwaarde is wel dat het de jongeren aan moet spreken, anders leggen ze het gewoon naast zich neer.

Voorts moeten instellingen als bibliotheken voor alle jongeren tot 18 jaar gratis zijn (voor zover dat nog niet zo is). Provinciale ondersteuning van het bibliotheekwerk moet erop gericht zijn om zoveel mogelijk vestigingen in dorpen en stadswijken te behouden. Dit is belangrijk voor de leefbaarheid van de kernen (zie ook hoofdstuk 9).

Onze voorstellen:

- 7.1. Stimuleren van scholen, van basisschool tot en met voortgezet onderwijs, tot museum- en theaterbezoek en het leren kennen van verschillende kunstvormen.
- 7.2. De musea in Brabant maken één keer per jaar een tentoonstelling met de hulp van kinderen en jongeren (via een school bijvoorbeeld). In zo'n tentoonstelling laten de jongeren zien wat ze mooi, leuk of belangwekkend vinden, op een manier die hen aanspreekt. De musea stellen daarvoor faciliteiten en begeleiding beschikbaar, maar het werk wordt door de jongeren gedaan. De provincie ondersteunt dit met extra subsidie.
- 7.3. Alle jongeren tot 18 jaar krijgen een cultuurpas, inclusief een bibliotheekpas. De provincie dient hier ook geld voor beschikbaar te stellen.
- 7.4. De provincie stimuleert culturele of 'groene' schoolreisjes door het maken van aantrekkelijke informatiepakketten voor leraren.
- 7.5. Provinciale musea een dag in de maand gratis toegankelijk.
- 7.6. Handhaven van het huidige niveau van provinciale cultuurinstellingen als Brabantpop, Productiehuis Brabant, Brabantfilm etc.
- 7.7. In het kader van preventief jeugdbeleid moedigt de provincie de amateurkunst onder jongeren aan, bijvoorbeeld door oefenruimte voor bandjes en mogelijkheden voor optredens te subsidiëren als gemeenten hiertoe niet in staat zijn.
- 7.8. Beschikbaar stellen van muren (bijvoorbeeld geluidswallen) voor graffiti-kunst.
- 7.9. Zorgen dat de toegang voor het oorlogsmonument Kamp Vught gratis blijft.
- 7.10. Vernieuwende projecten in kunst en cultuur stimuleren door een ruimhartig incidenteel subsidiebeleid.

8. Beter Groen landbouw, natuur & milieu

De SP blijft pleiten voor een radicale omschakeling naar duurzame vormen van land- en tuinbouw en veeteelt. Dierenwelzijn en voedselveiligheid moeten uitgangspunt zijn, geen sluitpost. De gangbare landbouw moet veel beter: minder vergif, minder (grond)waterverspilling en minder beslag op landbouwgronden in de derde wereld (voor het verbouwen van veevoer) ten koste van de mensen daar.

Biologische landbouw moet worden aangemoedigd en zodanig georganiseerd dat boeren er een behoorlijke boterham mee kunnen verdienen. In kwetsbare gebieden, bijvoorbeeld grondwaterbeschermingsgebieden of grensgebieden van de ecologische hoofdstructuur, zouden zich naast natuurorganisaties biologische boeren moeten kunnen vestigen, die ook het milieu en landschap rond hun bedrijf beheren.

De traditionele glastuinbouw wordt door velen als een probleem ervaren, waardoor er weinig draagvlak is voor uitbreiding of ontwikkeling. Toch liggen er in de glastuinbouw heel wat mogelijkheden voor innovatie die momenteel onbenut blijven.

De beschikbaarheid van schoon drinkwater is letterlijk van levensbelang. Hoewel onze provincie beschikt over veel en kwalitatief hoogwaardig water, is het nodig om daar zeer zuinig mee om te gaan. Droge, hete zomers leveren al heel gauw problemen op, net als aanhoudende natte periodes. In het stedelijk gebied is de hemelwaterafvoer nog steeds grotendeels aan het riool gekoppeld, wat onnodig beslag legt op de capaciteit van waterzuiveringsinstallaties en verdroging in de hand werkt.

Vervuilingen in grond- en oppervlaktewater zijn net zo mobiel als dat water zelf en dus moeilijk te bestrijden. Een brongerichte aanpak moet ervoor zorgen dat gifstoffen en zware metalen niet in het water terecht komen. Dit geldt ook voor de lucht, waar onder andere fijn stof een groot probleem veroorzaakt. De SP wijst 'saldering' -op de ene plaats mag het wat meer zijn als het op de andere wat minder is- af als een rekturcje dat een onterechte ontsnappingsroute biedt aan vervuilers om niet te hoeven investeren in milieumaatregelen.

De SP is voorstander van het geheel in overheidshanden brengen van de afvalbranche. Verwerking van milieugevaarlijk afval is een dure aangelegenheid en dat nodigt uit tot onaanvaardbare 'oplossingen', bijvoorbeeld illegaal dumpen. In alle gevallen moet hier streng gehandhaafd worden.

Brabant is rijk gezegend met natuur, maar er zijn ook bedreigingen. De Biesbosch is nog steeds niet uit de gevarenzone wat het boren naar gas betreft. De SP wil géén boringen. Ook de lawaaiige watersport aan de randen van het nationaal park dient te worden verminderd.

Aan de ene kant investeert de provincie miljoenen in de aankoop van gronden voor de ecologische hoofdstructuur, maar aan de andere kant worden daar steeds weer kleine of wat grotere stukjes afgeknabbeld. Dit brengt het doel van een ecologische ruggengraat met stevige verbindingzones door heel Nederland in gevaar. De SP vindt dat zorgwekkend.

De provincie heeft volgens de Flora- en Faunawet een belangrijke taak bij het tegengaan van de plezierjacht. Schade aan landbouwgewassen moet met diervriendelijke maatregelen voorkomen worden en mag slechts in het uiterste geval met het geweer te lijf worden gegaan.

Onze voorstellen:

- 8.1. Natuur- en waterbeheertaken (groene en blauwe diensten) die door boeren worden uitgevoerd moeten als uitgangspunt hebben dat degene die het minste vervuult het

- meeste krijgt. De bedragen moeten zodanig zijn dat kleine (biologische) boeren een deel van hun benodigde inkomen uit beheerstaken kunnen halen en daardoor in staat zijn hun bedrijf in stand te houden.
- 8.2. Naast natuurorganisaties schakelt de provincie ook biologische boerenbedrijven in voor het beheer van de ecologische hoofdstructuur.
 - 8.3. De provincie stimuleert duurzame, innovatieve ontwikkelingen in de glastuinbouw, vooral hoogwaardige voedselproductie voor regionaal gebruik betreft.
 - 8.4. Alternatieve teelten, bijvoorbeeld industriële hennep, biobrandstof en dergelijke, worden aangemoedigd ter vervanging van met name de onder druk staande suikerbietenteelt.
 - 8.5. De provincie steunt de oprichting van coöperatieve veilingbedrijven, waardoor kleine bedrijven hun producten kunnen blijven verkopen en kunnen besparen op het transport. Ook andere agrarische samenwerkingsverbanden worden actief ondersteund.
 - 8.6. De provincie stimuleert verbetering van irrigatiesystemen, waardoor op termijn een eind gemaakt wordt aan de enorme watersverspilling in de landbouw. Grondwateronttrekkingen moeten belastingplichtig -betalen naar verbruik- zijn en er wordt intensief gecontroleerd.
 - 8.7. Er dienen tegenmaatregelen genomen te worden tegen uitdroging van kwetsbare natuurgebieden zoals bijvoorbeeld de Kalmthoutse Heide.
 - 8.8. De provincie zorgt er samen met waterschappen en gemeenten voor dat de ontkoppeling van riolering en regenwaterafvoer gerealiseerd wordt. Bij nieuwe woningbouwlocaties en renovatiewerkzaamheden wordt geen koppeling meer gemaakt. Waar nodig dienen aanvullende maatregelen te worden genomen om te voorkomen dat straten bij regen onderlopen.
 - 8.9. We zullen met kracht tegengaan dat de ecologische hoofdstructuur, de verbindingszones en de aangrenzende gebieden vervuild en bedreigd worden door met de doelstellingen strijdige bebouwing en gebruik.
 - 8.10. De provincie gaat aan de slag met (proef)projecten rond nieuwe technieken voor duurzame afvalverwerking, duurzaam bouwen etc.
 - 8.11. Bij het verlenen van milieuvergunningen moeten voortaan ook de milieueffecten voor de toekomst in beeld gebracht worden. Dit gebeurt door het toerekenen van een prijs voor de saneringskosten van opzettelijk of per ongeluk in het milieu gebrachte gevaarlijke (afval)stoffen.
 - 8.12. De provincie stopt met de structurele bestrijding van muskusratten. Met het uitgespaarde geld worden in kwetsbare oevers met een waterkerende functie versterkingen aangebracht en onderhouden. (Een deel van) de rattenvangers (zal) zullen worden ingezet voor controle en beschermingstaken.
 - 8.13. De provincie gaat zich actief inzetten voor het tegengaan van de plezierjacht.
 - 8.14. Waar de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid niet in het gedrang komen, wordt 's nachts zoveel mogelijk de verlichting uitgeschakeld. De schijnwerpers die openbare gebouwen aanlichten moeten na 23.00 uur worden uitgeschakeld.

9. Beter wonen ruimtelijke ordening & volkshuisvesting

De centrale vraag bij de ruimtelijke ordening is: Hoe gaan we met de grond om? Met bijna 2,5 miljoen mensen op nog geen 5.000 km² (500 mensen per km²) wordt die vraag steeds belangrijker. De SP houdt daarom alleen al vast aan het centrale uitgangspunt van het huidige provinciale streekplan: zuinig ruimtegebruik.

De Brabantse steden en dorpen moeten echter hun bevolkingsgroei wel op kunnen vangen. Sinds enige jaren stijgt de woningnood weer. Dit komt vooral door de sloop van sociale woningen, waarbij vervangende nieuwbouw veelal in de koopsector plaats vindt. De provincie moet gemeenten veel meer dan nu houden aan de plicht om een volkshuisvestingsplan op te stellen en de uitvoering hiervan af te dwingen.

Het Brabantse platteland is er voor alle Brabanders. Voor de boeren om er met voedselproductie en/of landschapsbeheer een boterham te verdienen en voor de stedelingen om dicht bij huis te kunnen recreëren.

Wordt in het huidige beleid voor de stedelijke woningbouw het principe zuinig ruimtegebruik nog enigszins gehanteerd, bij bedrijventerreinen is dat nog steeds niet gebruikelijk. De SP vindt dat de nadruk veel meer moet liggen op duurzame herstructurering van bestaande bedrijventerreinen in plaats van steeds maar weer nieuwe terreinen te ontwikkelen. Het bovenregionale bedrijventerrein Moerdijk 2 dient daarom definitief te worden afgeblazen. Een realistische behoefte-raming dient het uitgangspunt te vormen voor alle (ruimtelijke) beslissingen over herstructurering of nieuwe aanleg.

De SP meent dat de provincie terughoudend moet omgaan met de provinciale bevoegdheden uit de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening. Vooral met de mogelijkheden om zelf mee te doen aan de zogenaamde ontwikkelingsplanologie moet zij zeer voorzichtig zijn. We zien wel dat soms de noodzaak bestaat om bovenstedelijk aan ruimtelijke ontwikkeling te doen, maar menen dat hier eerder regionaal dan provinciaal gedacht moet worden. Voorwaarde voor regionalisering van de ruimtelijke ordening is de democratische controle. Zolang daar niet aan is voldaan, blijft de gemeentelijke autonomie voor de SP leidend.

Wij zijn niet tegen het innemen van een provinciale positie op de grondmarkt, bijvoorbeeld met een provinciaal grondbedrijf. Maar hier dient de provincie de gemeentelijke grondbedrijven te ondersteunen en zeker niet in de weg zitten.

De leefbaarheid van dorpen en stadswijken blijft een punt van zorg. Teveel voorzieningen verdwijnen of zijn al verdwenen: consultatiebureaus, buurtwinkels, postkantoren, banken etc. Huisartsenposten zijn er zelfs niet in grotere dorpen. Het schrappen van buslijnen, het opheffen van haltes bij bijvoorbeeld verzorgingshuizen en het op plaatsen zeer slecht functioneren van het collectief vraagafhankelijk vervoer maakt het er allemaal niet beter op.

Onze voorstellen:

- 9.1. Het aandeel sociale woningbouw in nieuwbouwplannen moet veel beter worden afgestemd op de feitelijke woningbehoefte. De provincie dient de gemeentelijke bestemmingsplannen hierop te beoordelen.
- 9.2. De provincie moet zich ervoor inzetten dat gemeenten hun voorraad betaalbare woningen zoveel mogelijk in stand houden en bij herstructurering in principe de voorkeur geven aan renovatie boven sloop.
- 9.3. Betaalbaar bouwen moet gestimuleerd worden en ook voor starters moet in de eigen dorpen gebouwd kunnen worden. Experimenten met bouwen op het eigen erf voor meer generaties in één bouwblok moeten onder bepaalde voorwaarden mogelijk zijn.

- Speciale aandacht verdient ook de huisvesting van ouderen en mensen met een beperking, vooral in kleinschalige woonvormen.
- 9.4. De provincie stimuleert dat gemeenten zowel in hun woningbouwplannen als in het ouderenbeleid specifieke maatregelen treft voor homo- en biseksuele ouderen.
 - 9.5. De eisen voor buitenspeelruimte conform de circulaire van de minister dient te worden afgedwongen via bestemmingsplannen.
 - 9.6. De groene hoofdstructuur dient optimaal beschermd te worden; geen oprekking van de uitgangspunten van het huidig streekplan en extra aandacht voor het realiseren van de 'natte natuurparels' met name als middel tegen verdroging.
 - 9.7. Herinvoering van sociale en/of economische bindingseisen bij woningbouw en perceeltoewijzing in de dorpen.
 - 9.8. De provincie dient zeer terughoudend om te gaan nieuwe bedrijventerreinen zolang bestaande terreinen in de omgeving nog leegstand hebben. Dat geldt voor die laatste 150 hectare van Moerdijk 2, maar ook de plannen rond het industrieterrein langs de nieuwe snelweg bij Heesch (Waalboss) dienen in dit verband opnieuw bekeken te worden.
 - 9.9. Goede toetsing en handhaving bij de uitvoering van bestemmingsplannen.
 - 9.10. Leefbaarheid van zowel dorpen als stadswijken hangt samen met het aanbod van wonen, werk en voorzieningen en met de inrichting van de publieke ruimte. Provinciale subsidies kunnen een rol spelen bij het leefbaar houden van kleine kernen, op voorwaarde dat er goede, uitvoerbare plannen liggen.
 - 9.11. De provincie moet er strikt op toezien dat alle gemeenten het voor hen vastgestelde aandeel woningen voor asielzoekers met een verblijfsstatus beschikbaar stellen.